

Stanovisko Etické komise APSS ČR ze dne 31. března 2021

Rozhovor s předsedkyní sdružení Aliance pro rodinu Janou Jochovou a Janem Schneiderem, předsedou Sekce služeb pro rodinu APSS ČR, uveřejněný v lednovém čísle časopisu Sociální služby, vyvolal u části čtenářské veřejnosti bouřlivé reakce, a to nejen ve vztahu k prezentovaným názorům paní Jochové, ale také k postupu redakce. Kritiku rovněž vyvolal způsob, jakým byl dán prostor reakcím v následujícím čísle. Někteří čtenáři oslovili členy Etické komise (dále jen EK) s výzvou, aby se zabývali objektivitou časopisu.

EK se sešla online 19. března 2021. Na počátku jednání její členové rozhodli, že se nebudou zabývat meritem kritizovaného rozhovoru, protože přesahuje úkoly a poslání EK. Komise se soustředila výhradně na otázky související s procesem vytvoření a uveřejnění článku a na posouzení, zda redakcí zvolený postup porušil etické zásady APSS ČR. Jednání pokračovalo 31. března 2021, Etická komise ve svém rozhodování dospěla k následujícím závěrům a doporučením:

- EK konstatuje, že redakce zvolila rozhovor jako novinářský žánr charakteristický vyjadřováním osobních názorů a postojů dotazovaných. K rozhovoru patří provokativní otázky a reprodukování subjektivních soudů respondentů. Uveřejnění rozhovoru však neznamena, že respondenti vyjadřují postoje redakce či vydavatele, nebo že se časopis s jejich argumentací ztotožňuje. Interview není odborný článek, jeho cílem není zprostředkovat čtenáři ověřená fakta, ale uvést jej do diskuze k tématu. Redakcí zvolené téma chápání rodiny úhlem genderové identity a odrazu těchto vztahů v současném právním vědomí je ve společenské diskusi trvale přítomno. Střetávají se v něm nejenom více, či méně vědecké názory, ale především hodnotové orientace diskutujících, jejich vidění světa. Názorové střety bývají často ostré, argumentace ne vždy korektní. Téma je všeobecně považováno za obtížné či kontroverzní, vzbuzující emotivní a energické reakce. V posuzovaném případě redakce zvolila běžně užívanou formu zrcadlového rozhovoru, který čtenáři umožňuje nahlížet na problematiku z více perspektiv a vyhnout se tak jednostrannému pohledu. Proti vyostřeným názorům paní Jochové stála v tomto případě uvážlivá stanoviska pana Schneidera.
- EK vychází z názoru, že časopis není věstník, jak byl snad žertem označen v jednom kritickém e-mailu, který EK obdržela, ale svébytné médium. Rubrika *Rozhovor* má v časopise své nezadatelné místo a poskytuje prostor mnohdy diametrálně odlišným názorům/postojům dotýkajících se sociální tematiky. Komise proto nebude suplovat funkci redakce či vydavatele a hodnotit, zda v rozhovoru měl být dán prostor těm či oněm názorům, či zda měly být argumenty diskutujících kriticky přehodnocovány. Je svébytným právem novináře, ale také jeho odpovědností, rozhodnout, do jaké míry povede rozhovor jako explorativní nebo konfrontační, či dá-li průchod vlastnímu hodnocení názorů respondentů.
- Komise považuje za evidentní, že zveřejněný text nepatří do kategorie odborných článků, v něm uvedená stanoviska nejsou názory časopisu ani asociace a že uveřejnění inkriminovaného rozhovoru redakce časopisu neporušila lidská práva jakékoli skupiny osob.
- Komise doporučuje redakci v podobných případech pro snazší orientaci čtenářů opatřit text upozorněním, že názory respondentů nevyjadřují mínění redakce nebo vydavatele.

Pokud se jedná o reakci časopisu na ohlasy čtenářské veřejnosti, byly uveřejněny texty *členů a členek Pracovní skupiny MPSV k LGBT v sociálních službách, Otevřeného dopisu APSS ČR Bc. Michaely Nepejchalové, Vyjádření kardinála Dominika Duky, reakce Odbornost nezačíná*

a nekončí tam, kde začínají a končí zájmy LGBTI+ komunity Bc. Zdeňka Kašpárka a text Mgr. Jana Výborného *Přece se točí*. Ke způsobu zveřejnění EK konstatuje:

- Text členů a členek Pracovní skupiny MPSV k LGBT v sociálních službách byl v časopise zveřejněn v plném rozsahu. Redakce z důvodu nedorozumění s autory textu, které požádala o zkrácení textu s tím, že bude plné znění uveřejněno na webu časopisu, zveřejnila plné znění také v časopise a nesprávně uvedla, že došlo k redakčnímu krácení.
- Otevřený dopis Bc. M. Nepejchalové věnuje téměř jednu stranu kritice časopisu, další tři strany obsahují argumentaci proti názorům paní Jochové, tři poslední strany zabírají jména signatářů. Rozsáhlost dopisu vedla redakci k jeho zkrácení, byla otištěna pouze část kritiky v rozsahu jedné třetiny strany, nikoli argumentačně hodnotnější část. Celý dopis je však rovněž k dispozici na webových stránkách časopisu.
- Nezkráceným textům dalších třech autorů zastávajících odlišná stanoviska je věnována přibližně strana a půl.

Redakční krácení, resp. omezení prostoru pro reakce, je běžnou praxí, právem, ale i odpovědností redakce. EK nepovažuje za sporný rozdíl v počtu řádků či odstavců věnovaným stranám s odlišnými názory, nýbrž skutečnost, že nejméně jeden z autorů nereaguje na rozhovor z lednového čísla, ale zabývá se spíše textem *Otevřeného dopisu* a reaguje na něj formou replik. Komise konstatuje, že tento postup ostatní pisatele znevýhodnil.

EK v rámci souměrnosti diskuze doporučuje zvážit uveřejnění rozsahem přiměřené reakce osobnosti z druhého „názorového tábora“.

Dne 7. dubna 2021

PhDr. Pavel Čáslava
předseda Etické komise APSS ČR